

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ! СЛАВІМО ЙОГО!

Тривалі пошуки. Здається – все
запізно.

Ніде не ждуть. Немає місць в
заїзді.

Даремно й стукати. Густіша
тиха ніч.

Ось прочинили... Гамір. Гостре
«ні».

Минає ніч у пошуках і втомі.

Відкинута людьми у «хліба
домі»,

У стайні тихій прихисток
знаходжу

Принижена, впокорена. Мій
Боже!

Ти стукав в кожні двері у заїзді,
У лоні бувши. І в серця залізні,
Чекаючи до кого увійти.

Зворушена. Сокрушена.
Прости.

Надія ГАВРИЛЮК

КОНФЕРЕНЦІЇ

Діти повітряних тривог

На часі виявилася Міжнародна наукова конференція «Творчі інтенції «дітей війни»: від «втраченого покоління» – до дітей цифрової епохи», її організував Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України разом із Дніпровським національним університетом імені Олеся Гончара, Варшавським університетом, Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна та Центром гуманітарної співпраці з українською діаспорою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Науковці з

названих вищів, а також зі Львова, Одеси, Києва, Кам'янець-Подільського, Донецька, Вінниці дослідили травматичний досвід пережитий попередніми молодими поколіннями під час воєн ХХ століття і способи його подолання, що знадобляться дітям повітряних тривог ХХІ століття.

Директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, доктор філологічних наук, академік Микола Жулинський, будучи дитиною Другої світової війни, пережив усі її незгоди на території України, тому його обурює

тотальне руйнування світопорядку. Про це він говорив у вступному слові, налаштовуючи доповідачів на об'єктивне висвітлення літератури періоду російсько-української війни.

Соціальний запит на неї впливає на її функції й текстуальні стратегії. Функціонально тексти спрямовані на формування в читачів емоційної резистентності до подій, пов'язаних із війною, їх пояснення, збереження культурних і побутових традицій у дітей, котрі вимушено стали емігрантами, та подальше формування культурної пам'яті суспільства.

Про особливості адресованого дітям і підліткам українського драматургічного письма про війну доповідала на пленарному засіданні докторка філологічних наук, професорка Київського столичного університету імені Бориса Грінченка Олена Бондарева. Вона взяла до уваги п'єси 2022–2024 років, де головними персонажами стають діти й підлітки, а також драматургічні тексти, створені підлітками з різним досвідом війни. Окрему увагу зосередила на заміщенні образів дітей образами тварин, аби зняти надмірний трагізм. Адже, на її думку, головне завдання такої літератури навчити дітей долати труднощі, зробити реальність не страшною.

Як правильно зазначила модераторка пленарного засідання, докторка філологічних наук, професорка, головна наукова співробітниця відділу української літератури ХХ століття та сучасного літературного процесу Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Людмила Тарнашинська, зображення війни не повинно бути кон'юктурним.

Кандидатка історичних наук, доцентка Одеського національного медичного університету Тетяна Подкупко помітила, як змінилися світоглядні позиції молоді під впливом повномасштабного вторгнення РФ. У контексті війни можна розглядати суперництво різних поглядів на патріотизм, українську історію та культуру. Заради об'єктивності варто розкривати цінність набутих знань та умінь наших пращурів, акцентуючи увагу на родинних традиціях під час організації різноманітних заходів. Такий підхід сприятиме підтримці і розвитку національної свідомості та культурного спадку.

Кандидатка філологічних наук, доцентка Львівського національного університету імені Івана Франка Уляна Федорів вважає, що в сучасному світі літературні тексти є засобами здатними фіксувати все важливе не лише для окремої людини, але й цілих націй та поколінь. Об'єктом її дослідження стали збірки мілітарної двомовної українсько-польської серії «Перед лицем війни»/ «W obliczu wojny». Ця поетична сага уможливила збереження та передачу свідчень уцілілих.

Голоси дітей війни виразно звучать і у творах доби бароко. Докторка філологічних наук, габілітована професорка катедри україністики Варшавського університету Валентина Соболь під час архівної кверенди в серпні 2024 року в дипломатичному архіві МЗС Франції опрацювала оригінал діарія Пилипа Орлика. Її найбільше зацікавив унікальний розділ, що вносить корективи до історії народження його восьми дітей. На долю кожного з них мали вплив війни і трагічна доба поневолення України.

Цікаві доповіді прозвучали й під час секційних засідань: «Війна як екзистенційне випробування: досвід “втраченого покоління” й свідків Другої світової» та «Ословлення

простору: Голоси “дітей війни” в культурних стратегіях епохи (від шістдесятників – до дітей цифрової епохи)».

Художньо перевтілені життєві факти у творчості Юрія Тарнавського, Віри Вовк, Богдана Рубчака, Ігоря Костецького, Івана Багряного неспівпадають з досвідом окупації повоєнного побуту в доробку Василя Стуса. Статус еміграційних письменників уможлилював альтернативний погляд на події національної дійсності поза впливом радянського канону. У такій думці об'єдналися доповідачі: кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту Івана Франка НАН України Ігор Котик, кандидат філологічних наук, доцент Донецького національного університету імені Василя Стуса Олег Соловей, кандидатка філологічних наук, доцентка цього ж вишу Ольга Пуніна, кандидатки філологічних наук, доцентки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Людмила Головка та Інна Кремінська, кандидатка філологічних наук, докторка наук із соціальних комунікацій,

доцентка Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Тетяна Дзюба.

«Пам'ять про забиті пораненими вокзали, поїзди, шпиталі, про окопи й кладовища, заповнені пораненими й мертвими, знову напірає на мене, тіснить, і знову, як у перші дні війни, поки я не поринула в роботу – заново зводити з розуму! Що робити? Як осмислити? Куди діватися? Здається, уже не вистачає сил. Впасти в дорожній пил і вити біля цих нових гробів, причитати, молитися, зійти сльозами!

І знову в грудях невимовний камінь і бажання будь-якою ціною відійти від думок, якщо не можеш цього осмислити, а зараз лише одне – працювати не роздумуючи».

Це зі щоденника ніжинки Євгенії Спаської «Підволочиськ (Перша імперіалістична війна) 1915 р.» Рукопис зберігається у фондах Ніжинського краєзнавчого музею і вперше був опублікований і введений в науковий обіг 2018 року. Ще тоді я не погодилася з Гертрудою Стайн, котра назвала Гемінгвея, Олдінктона і Ремарка втраченим поколінням Першої світової війни. Вони написали шедевральні антивоєнні твори, що є актуальними і сьогодні. Змінилася географія воєнних дій, види зброї, котрою одні люди вважають себе вправі вбивати інших, але як і раніше знецінюється сенс нашого буття. Пережита травма змушувала мою героїню, про яку я розповідала на конференції, не втрачати себе, свій талант етнологіні, вона його реалізувала за будь-яких обставин.

Підтримку моєї думки я почула в доповіді докторки філологічних наук, професорки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка Сніжани Жигун «Спогади Лариси Залеської-Онишкевич “Бомби, границі і два праві черевички”: доля Європи і дитини-біженки». Авторка спогадів переконує нас у тому, що пережити особисту воєнну травму можна за умови, коли сприймаєш її як національну біду.

Дистанційна конференція, що відбувалася протягом чотирьох годин з активними дискусіями й обговоренням, це один із способів подолання сьогодні українського горя.

**Зображення війни
не повинно бути кон'юктурним**

Разом з Молдовою

Національний конгрес українців Молдови засновано 2021 року. На чолі з Дмитром Лекарцевим НКУМ активно працює над збереженням української ідентичності за кордоном та розбудовою відносин між українською громадою, місцевою спільнотою і владою. Конгрес є важливим центром підтримки українців у Молдові, що активно сприяє культурному обміну та взаєморозумінню між двома народами.

Завдяки діяльності НКУМ у Кишиневі було створено Український дім; організація активно допомагає місцевій українській гімназії ім. Тараса Шевченка, проводить українські фестивалі та різноманітні культурні заходи, втілює проекти з освіти, працевлаштування, розвитку громад тощо.

– Пане Дмитре, розкажіть, будь ласка, якими є головні завдання Національного конгресу українців у Молдові?

– Конгрес об'єднує українців у Молдові, забезпечує платформу для розвитку та інструменти для діалогу з молдовським суспільством, урядом, міжнародними партнерами. Організація фактично є голосом української спільноти тут і працює задля захисту й просування інтересів та прав українців у Молдові як автохтонних українців, так і вимушених переселенців.

Ми втілюємо власні проекти, а також проекти міжнародної технічної допомоги на перехресті гуманітарної сфери та сфери сталого розвитку. Зокрема, в освіті, працевлаштуванні, розвитку громад. Відновлюємо українські школи в Молдові, знаходимо роботу біженцям, допомагаємо українським підприємцям, навчаємо українських мерів.

Мета нашої роботи дуже проста – кожен українець у Молдові має отримати можливості для гідного життя й розвитку, щоб вільно почуватися українцем. Це амбітно, але цілком досяжно.

До того ж ми не самі – нас підтримують агенції ООН; є гарна співпраця з Посольством України в Молдові, теплі робочі відносини з парламентом та урядом Молдови, профільними міністерствами.

– Скільки тепер українців проживає в Молдові, скільки прибуло після повномасштабного вторгнення рф?

На початку повномасштабного вторгнення український кордон з Молдовою перетнули понад мільйон біженців. Кількість українців на сьогодні становить близько 300 тисяч – це 10 % населення Молдови, 123 тис. з них – біженці. У лютому 2022 року

ми створили Центр допомоги біженцям з України в Кишиневі, що працював до лютого 2024 року та надав допомогу понад 20 тис. громадянам України. Евакуювали сім'ї з гарячих точок Херсонської, Миколаївської та Одеської областей і допомагали їм з релокацією до Німеччини й Австрії, бо місць просто не вистачало. Автобуси курсували щодня; і такої кількості історій і зламаних доль вистачило б на цілий цикл книжок.

Бути біженцем – означає вимушено залишити оселю, це особиста трагедія. Навіть тепер, після декількох років, багато з них потребують уваги та допомоги, особливо в Молдові, де переважно живуть жінки з України з дітьми.

– Які тепер настрої в Молдові щодо українських біженців? З якими проблемами стикаються українці в Молдові? Як ще їм допомагає НКУМ?

– У Молдові українців приймали тепло, і через це її почали називати «маленькою країною з великим серцем». За це велика вдячність громадянам Молдови. Відкрию секрет, є спеціальні дослідження, що вимірюють рівень взаєморозуміння, і в Молдові він залишається безпрецедентно високим попри складність політичного контексту в самій країні.

Щодо викликів, то є хронічні проблеми української спільноти і, звісно, потреби біженців. Ми розділяємо ці два треки і працюємо над ними окремо. Наприклад, цього року спільними зусиллями з міністерством освіти та досліджень Молдови і партнерами ми спромоглися відкрити перші класи з повноцінним викладанням шкільної програми українською. Це вагомий крок для нашої спільноти і прецедент для Молдови загалом. Наша діяльність має точковий і системний характер – 2022 року, коли в Молдові перебували сотні тисяч наших громадян, ми вже вели діалог з президенткою Молдови, пані Санду, УВКБ ООН і міжнародними партнерами щодо імплементації тимчасового захисту. Молдова врешті стала першою країною поза межами ЄС, де біженці отримали таку можливість.

Тепер ми тримаємо фокус на роботі з мерами міст і населених пунктів, де компактно проживають українці. У регіонах складна економічна ситуація, є системні рішення щодо співпраці з ЄС та включення до національних механізмів розвитку.

Українці відчувають тут ті ж проблеми, що й громадяни Молдови, це і складність знайти житло, знайти роботу з гідною платнею, вартість життя, доступ до медичних послуг. Тут ми перебуваємо в ситуації, де немає швидких та простих рішень, тому включаємо українців до загальних стратегій та планів, що фінансуються за допомогою міжнародних партнерів.

– Чи є співпраця з місцевими органами влади, організаціями в реалізації проектів для підтримки українських громад у Молдові?

– У Молдові є понад 100 міст та населених пунктів, де понад половину становлять українці. Цьогоріч у рамках НКУМ ми провели дослідження соціально-економічних потреб громад. Для координації роботи за цим напрямом ми створили Раду примарів при Національному конгресі українців Молдови. До робочої групи входять 17 мерів, котрі представляють 33 населених пункти, де компактно проживають понад 50 тис. українців. Ми змагаємося за їхню підтримку на національному рівні, за можливості налагодження побратимств в Україні, Польщі та Румунії.

Нещодавно з групою мерів ми здійснили освітній візит до Польщі, де завдяки нашим партнерам, Об'єднанню українців Польщі, мали можливість ознайомитися з роботою органів місцевого самоврядування, навчитися писати проекти, ознайомитися з досвідом реалізації європейських проектів

у сфері екології, інфраструктури, підтримки малого бізнесу, соціальної інтеграції, інклюзії та культури.

Найближчим часом за сприяння Чернівецької обласної військової адміністрації відбудеться підписання 12 побратимств між селами та містами, де компактно проживають українці в Молдові, та ОТГ Чернівецької області.

Також ми активно співпрацюємо із Союзом українців Румунії, щоби разом з мерами до кінця року здійснити такий освітній візит до місць компактного проживання українців у Румунії.

– Розкажіть про соціально-економічну інтеграцію української спільноти в Молдові.

– Немає проблем із соціальним життям, бо тут, у Молдові, ми любимо заходи, любимо свята, тут насичений графік, і українці – завжди бажані гості, а в регіонах вони вже давно є частиною місцевої спільноти.

Працевлаштування залишається пріоритетним викликом. Офіційно можна побачити статистику, що працевлаштовані менше ніж дві тисячі біженців, але дослідження вказують, що більше ніж половина з них мають стабільний дохід. Це водночас і податкове питання, і мовне, і фактор тіншового ринку, і онлайн-робота. Водночас багато біженців мають кваліфікації, які непросто реалізувати в Молдові.

Ми розробили онлайн-платформу dilo.md. Там українці можуть знайти роботу в Молдові та безкоштовно проконсультуватися з нашими спеціалістами з працевлаштування.

– У серпні в Кишиневі відкрився перший Український дім у Молдові. Розкажіть про напрями його діяльності. Які програми та заходи вже були реалізовані? Які заплановані?

– Заснування Дому було нашою мрією тривалий час, і 23 серпня в Кишиневі ми відкрили перший Український дім. Цей простір ми створили для забезпечення діалогу між українською та місцевою громадами, задля надання необхідної підтримки для соціально-економічної інтеграції біженців з України, зокрема консультації з працевлаштування, неформальну освіту, проведення заходів. Наша команда також тут працює.

Дім уже приймає офіційні делегації, тут проводяться робочі зустрічі з партнерами, і, звісно, це впливає на імідж української спільноти, відкриває можливості для презентації діяльності, для перемовин.

– У столиці Молдови діє українська гімназія ім. Тараса Шевченка. Як вона тепер розвивається? Які головні виклики стоять перед закладом у нинішніх умовах?

– У Молдові вже певний час відбувається освітня реформа, кількість навчальних закладів щороку оптимізується. Гімназія Шевченка в Кишиневі є однією з небагатьох, де викладають українською, але протягом 50 років шкільні приміщення залишалися без оновлень, і це створювало значні ризики для майбутнього школи.

2023 року ми зібрали ключових гуманітарних партнерів у школі та сформуливали запит, бо ситуацію належало терміново рятувати, хоча шанси, відверто, були незначні.

Завдяки дитячому фонду з Німеччини ми відкрили в школі український освітній центр «Дивосвіт» і почали готувати малюків до першого класу. Школа швидко привернула увагу і після запуску першої в Молдові українськомовної шкільної програми, безумовно, отримала значну підтримку. Ми раді відкритості міністерства освіти і досліджень, а також допомозі міжнародних організацій, бо тепер гімназія стала справжнім осередком української освіти.

На початку 2024–2025 навчального року в гімназії навчається 290 дітей, з них 203 – з України. За належної підтримки гімназія може вмістити до 1200 дітей і стати освітньо-культурним хабом, який допоможе зберегти українську ідентичність.

Нещодавно сюди завітали представники міжпарламентської групи дружби «Україна–Молдова», представник Міністерства освіти і науки України, міністр закордонних справ України та представник омбудсмана України. Ми сподіваємося, що ці візити стануть початком нових ініціатив для школи.

Водночас, попри пройдений шлях, гімназія потребує подальшої допомоги – потрібний капітальний ремонт спортивної зали, ідальні та навчальних класів. Попереду ще багато роботи.

– Як розвиваються зв'язки НКУМ зі Світовим конгресом українців?

– Із 1 серпня 2023 року НКУМ був прийнятий повноправним членом SKU на правах крайової української організації. У SKU я очолюю Комісію з питань українського автохтонного населення. До неї входять представники Молдови, Румунії, Словаччини та Польщі. Основною метою комісії є надання допомоги та підтримки українському автохтонному населенню в країнах Європи, де компактно проживають українці, з акцентом на обмін досвідом, розвиток гуманітарних зв'язків, подолання сучасних труднощів і перешкод, приділенням уваги охороні та збереженню національних, соціальних і культурних інтересів українців.

У рамках нашої тісної співпраці зі SKU ми координуємо нашу діяльність та об'єднуємо зусилля для того, щоб голос українських автохтонів у Європі був почутий і щоб наші права були захищені. Це партнерство відіграє значну роль у захисті прав українців та України, просуванні їхніх інтересів на міжнародній арені.

– Торік за вашого сприяння відбулася зустріч президента SKU з президенткою Молдови Маєю Санду. Розкажіть про це докладніше, будь ласка.

– Візит (президента SKU, – ред.) Павла Грода до Молдови був важливим кроком підтримки для української спільноти в Молдові. Не можу розкрити всі деталі зустрічі з пані Санду, але, звісно, ішлося про двобічну підтримку, розвиток українсько-молдовських відносин, особливо в контексті російського вторгнення, ситуації з біженцями, міжнародної співпраці та солідарності.

– Чи сприяє вашій діяльності Посольство України у Молдові?

– Більшість освітніх та культурних проєктів ми втілюємо за підтримки посольства. Нас пов'язують 20 років співпраці, і за цей час Посольство України в Молдові неодноразово надавало нам кредит довіри та підтримку, без яких втілення нашої місії було б складним викликом. Щиро дякуємо тимчасовому повіреному в справах України в Молдові пані Наталії Сіренко за співпрацю і сприяння розвитку освіти та культури в українських громадах Молдови, де компактно проживають українці, допомогу навчальним закладам, садочкам і бібліотекам, зокрема передання підручників і художньої літератури українською мовою.

– Які найбільш помітні заходи ви організували цьогоріч? Які з них вважаєте найуспішнішими?

– Щороку ми проводимо низку заходів для спільноти, зокрема День вишиванки, Дні українського кіно, готуємо подарунки до Дня святого Миколая, вшановуємо пам'ять жертв Голодомору. Найбільшим досягненням є Ukrainian Day in Moldova, що став щорічним українським форумом, де ми фіксуємо актуальні досягнення та проблеми, звітуємо про діяльність та збираємо політикум і міжнародні місії для відкритого діалогу щодо проєктів та ініціатив. UDM збирає декілька тисяч учасників з різних країн і де-факто слугує ключовою платформою для адвокації інтересів української спільноти та демонстрації української культури й традицій.

– Які нові проєкти чи ініціативи планує НКУМ у найближчому майбутньому?

– У ситуації зниження обсягів міжнародної підтримки ми закладаємо фундамент для сталого розвитку нашої спільноти в Молдові. Тепер максимальний фокус уваги спрямований на інклюзію українців, зокрема біженців, до національних планів і стратегій, механізмів підтримки. У момент, коли є підтримка та увага до цього питання, ми докладаємо максимум зусиль, щоб розв'язати болючі питання і гарантувати доступ українців до допомоги, а також ключових послуг та прав, нарівні з місцевими мешканцями.

Нещодавно мав честь бути призначеним представником Уповноваженого ВРУ з прав людини в Республіці Молдові. Це велика відповідальність для мене.

Зі свого боку, ми будемо робити все можливе, щоб кожен українець в Молдові відчував себе захищеним та знав, куди йому звертатися, якщо його права на території Молдови будуть порушені.

Також розвиватимемо культурний і соціально-економічний напрям у регіонах, де живуть українці, зокрема розвивати потенціал місцевих адміністрацій, будувати інфраструктурні проекти, місцеві бізнес-кластери, хаби для молоді та підприємців, відновлювати регіональні культурні українські фестивалі.

Українці в Молдові матимуть умови й екосистему, яка забезпечує можливості, збереження культурної та мовної ідентичності, а також соціальний ліфт. Це і є довготривалою метою.

– Розкажіть про візит голови МЗС Андрія Сибіги до Українського дому та гімназії Шевченка в Кишиневі – як він минув, про що вдалося домовитися?

– У рамках свого офіційного візиту до Молдови міністр закордонних справ України Андрій Сибіга завітав до Українського дому та гімназії ім. Т. Шевченка в Кишиневі. Ці зустрічі вказали на важливість підтримки української спільноти за кордоном

та сприяння розвитку прагматичної і передбачуваної політики добросусідства.

НКУМ активно працює для української спільноти, здійснюючи проекти для її захисту та розвитку. Пан міністр виявив інтерес до результатів роботи Конгресу, відвідавши гімназію.

Під час візиту міністр ознайомився з умовами навчання в гімназії та високо оцінив внесок НКУМ і його партнерів у модернізацію закладу. Особливу увагу було приділено дитячому освітньому центру «Дивосвіт», що функціонує при гімназії.

У стінах Українського дому міністр провів зустріч із командою НКУМ, де ознайомився з проектами й ініціативами, спрямованими на підтримку українців у Молдові.

Ми мали дуже щире та відверте розмову. Пан міністр озвучив, що саме закладає МЗС в основу нової політики щодо українців за кордоном.

Одним із напрямів буде запровадження проекту «Електронний консул», щоб максимально спростити та прискорити надання ключових послуг для українців за кордоном, як-от оформлення документів, зокрема паспортів.

Обговорили питання перебування в Молдові автівок на українських номерах, підтримки української культури в Молдові, насамперед на півночі країни, де компактно проживають етнічні українці, запровадження множинного громадянства, відкриття в Молдові «Українського Інституту», розширення мережі почесних консулів у Молдові.

Окрему увагу приділили впливу російської дезінформації та гібридних тактик на українську громаду в Молдові. Домовилися з паном міністром працювати спільно, щоб протидіяти деструктивним російським наративам.

Дуже вдячний пану міністру за довіру та підтримку.

Андрій ПЕТРИНСЬКИЙ

В українському земляцтві Сілламає «Водограй» відбулася презентація антології «Голоси» Всеукраїнського форуму військових письменників за сприяння української письменниці Марко Терен. Провела зустріч директорка Форуму військових письменників Тетяна Пилипець.

Львівський живописець, який із початком російсько-української війни обличив палітру й пішов добровольцем на Схід, Андрій Гуменюк (Кельт) представив свою книгу «Африка. Пісні війни. Нелегальні Солдати Батьківщини». Це біографічні новели-нотатки про війну. До книги, окрім авторської прози про фронтове життя героїв-побратимів, тяжку правду про війну, увійшли також

«ГОЛОСИ» У «ВОДОГРАІ»

малюнки автора. Катерина Флекман представила дуже гарний посібник для відновлення фізичного та психічного здоров'я «Ти вивезеш. Інструкція з любові до себе».

Тетяна Пилипець представила антологію військових письменників «Голоси». Це не просто книга, це – родинний альбом, який створили без перебільшення найкращі люди України, котрі сьогодні захищають Батьківщину. Через декілька тижнів після зустрічі прийшла сумна звістка: загинув Василь Паламарчук, автор книги «Військовий непотріб» – юрист, письменник, військовослужбовець (позивний «Адвокат») він брав участь у звільненні Бучі, Ірпеня, у боях за звільнення Херсону, за Бахмут, учасник АТО. Вічна пам'ять Герою!

Це була незабутня зустріч зі справжніми героїчними українцями. Пишаємося, що наша бібліотека поповнилася книжками таких авторів – героїчних українців, захисників України!

У вересні відбувся душпастирський візит до Естонії Блаженнішого Святослава, Отця і Глави УГКЦ. Мала честь бути запрошеною на зустріч Отця Святослава з українською громадою Естонії у храмі Богородиці Троєручиці. У родинному українському колі розмовляли про життя та діяльність українців Естонії. Головна ідея – це єдність українського народу задля збереження України та подолання ворога!

Отець Святослав подякував за велику підтримку України з боку Естонії, а саме біженців війни та тимчасових переселенців. Діалог був важливим для кожного українця в Естонії, бо надає сили та віру тим, хто виборює нашу незалежну Україну!

Отримала в подарунок книгу-артефакт Блаженнішого Святослава Шевчука «Україна стоїть! Україна бореться! Україна молиться!». Бібліотека земляцтва Сілламає Водограй поповнилась унікальною книгою з підписом автора.

Лариса ЖИТНИК

Зірки продовжують світити

Так вважає доктор філологічних наук, професор Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, заслужений діяч науки й техніки України Григорій Самойленко. Автор близько 600 наукових праць та 90 монографій, відзначених багатьма літературними преміями, останню присвятив нашій землі, першій народній

артистці України Марії Заньковецькій.

Її акторський талант, відданість українській сцені ще за життя надихали на творчість багатьох літераторів, музикантів, художників і звичайних amatorів. В умовах російської імперії, коли українське цензуроване слово дозволялося лише в театрі, Заньковецька поширювала його в багатьох місцях свого перебування. Для неї не існувало периферії в мистецтві. Вона організовувала навколо себе театральні гуртки, до яких залучала талановитих учителів, гімназистів, робітників і службовців, вивищуючи їх до свого сценічного рівня. У виставах за п'єсами Івана Котляревського, Марка Кропивницького, Панаса Мирного, Івана Карпенка-Карого, Михайла Старицького під орудою видатної актриси вони набиралися акторської майстерності, утверджувалися в українській свідомості. Багато з них ставали професійними акторами, засвічувалися на інших сценах.

Григорій Самойленко описує життєві долі брата й сестри Йосипа та Галини Москвичових, Марії Малиш-Федорець, Єлизавети Хуторної, Івана Ковалевського, Одарки Романової, Юрія Скорохода, Дмитра Грудини, Марії

Шекун-Коломийченко, життя і творчість яких пов'язані з Ніжином.

Світло далекої зорі вже 92 рік надихає не одне покоління Ніжинського драматичного театру імені Михайла Коцюбинського, створеного 1933 року послідовниками Марії Заньковецької на сцені театральною династією Лучицьких. У монографії читаємо про долі й ролі Тамари Коршикової, Ганни Пашенко, Олександри Сидельникової.

2004 року директор Ніжинського театру, заслужений працівник культури України Юрій Муквич разом з народною артисткою України Аллою Соколенко запровадили в нашому місті Міжнародний театральний фестиваль жіночої творчості імені Марії Заньковецької. Він відкривався щорічно 27 жовтня у день, коли велика актриса вперше вийшла на сцену 1882 року в Єлисаветграді в ролі Наталки Полтавки. Театральні колективи з різних міст України та зарубіжжя демонстрували творчі здобутки актрис, засвідчуючи, що велика і глибока майстерність Марії Костянтинівни живе і продовжує збагачуватися.

Ніжинський драматичний театр продовжує жити, показує свої нові роботи патріотичного спрямування, щоб зняти величезну напругу в глядачів, викликану теперішньою війною. Це вже новітня історія театральної традиції в нестоличному Ніжині.

Григорій Самойленко досліджує життєвий і творчий шлях великої М. К. Заньковецької впродовж багатьох років. Він використав для цього більше двохсот джерел, світлина із власного архіву та музейних експозицій і приурочив вихід монографії «Зірки продовжують світити: Марія Заньковецька та її орлята» до 170-річчя від дня народження актриси. Його текст вдало змакетували і звертали у видавництві НДУ ім. М. Гоголя, а видрукували в М. М. Лисенка.

Надія ОНИЩЕНКО

Лялька-мотанка в Японії

У японському місті Камакура, в одному з найвеличніших синтоїстських храмів країни Tsugugaoka Nachimangu, з 24 по 28 жовтня з успіхом пройшла виставка українських ляльок-мотанок проекту «Aitsugi – 100 Motanka for Peace».

Це вже десятий захід у серії подібних виставок, які ініціаторка проекту Анна Іноуе провела протягом останнього року в різних регіонах

Японії. Окрім важливого культурного значення, виставки мали на меті інформування японської громадськості про реалії агресії росії проти України, а також збір коштів для психологічної допомоги дітям, які постраждали від війни. Зокрема, виставки привертають увагу пересічних японських громадян до трагедії викрадення українських дітей російськими злочинцями.

Кожна лялька з понад 100 експонатів була надіслана ініціаторці проекту майстрами з України та інших країн спеціально для представлення в Японії. Посольство висловило вдячність Анні Іноуе за її волонтерську діяльність.

УКРІНФОРМ

Фотовиставка в Азербайджані

У Баку відбулося урочисте відкриття оновленого Українського центру, який стане місцем зустрічей української громади в Азербайджані та всіх, хто цікавиться українською культурою та історією.

Подія відбулася 9 листопада, у Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва. Під час відкриття посол Юрій Гусев подякував за підтримку України та зазначив, що україно-азербайджанське міжкультурне співробітництво має велику історію і значний потенціал для розвитку, а відкриття оновленого Українського центру в Баку є ще одним важливим кроком у напрямку поглиблення стратегічного партнерства між нашими країнами.

Відвідувачі мали можливість ознайомитися з діяльністю центру, що тепер стане платформою для проведення різноманітних культурних заходів, лекцій, майстер-класів і виставок.

Особливим моментом відкриття стала фотовиставка українського фотографа Максима Старікова. Вона вперше представлена в Азербайджані і присвячена дітям України. Чорно-білі фотографії, що відображають їхні мрії, історії та надії на мирне майбутнє, зворушили серця всіх присутніх.

На заході були присутні лідери українських громад та послі друзі до України країн, акредитовані в Азербайджанській Республіці, разом із дружинами. Вони наголосили на важливості культурного й освітнього

обміну між двома державами. «Відкриття Українського центру в Баку – це не лише культурна подія, а й значний крок для зміцнення українсько-азербайджанських відносин. Центр стане місцем зустрічей української громади в Азербайджані та всіх, хто цікавиться українською культурою й історією», – наголосили в посольстві та подякували всім, хто підтримує і просуває українську культуру.

Окрім того, раніше в головній дитячій бібліотеці в Баку відкрили «Українську книжкову полицку», яку поповнили нововиданою книгою для дітей «Клімат у твоїх руках» українських авторів у перекладі азербайджанською мовою.

УКРІНФОРМ

«Спіймали Сквороду» в Німеччині

На запит освітян Німеччини наукові співробітниці Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» **Галина Бойко** та **Оксана Трумко** на запрошення **Роксолани Рахлецької**, директорки Української суботньої школи «Сонце в долонях» (Франкфурт-на-Майні), провели науково-методичний семінар «Навчальні видання МІОКу: новітні підходи до викладання української мови».

Цей захід відбувся онлайн та об'єднав 37 педагогів і вчителів української мови як іноземної з різних куточків Німеччини. Адже сьогодні перед освітянами стоїть багато викликів: збереження мови, поширення знань про Україну, виховання за кордоном мільйонів українських дітей, які вимушено через війну покинули свій дім, та дітей української діаспори. Тому важливо об'єднати педагогів за кордоном і науковців з України для напрацювання спільних інтелектуальних продуктів.

Для українських суботніх і недільних шкіл **Галина Бойко** презентувала навчальний посібник (абетка) «Мої друзі», складений відповідно до Стандарту державної мови «Українська мова як іноземна. Рівні володіння А1-С2», що є єдиною уніфікованою системою визначення рівнів володіння

української мови та містить чіткий перелік комунікативних умінь і навичок. Поділилася основними ідеями в роботі на заняттях із посібником за всіма видами мовленнєвої діяльності – слухання, читання, говоріння, письмо – й наголосила на важливості використання українознавчого компоненту в тематичному словнику під час вивчення абетки. Висвітлила проблеми проведення уроків у класі з різновіковою та різнорівневою аудиторією із залученням матеріалів посібника «Мої друзі», скерувала педагогів та освітян ознайомитися з методикою навчання початкового рівня (першого ступеня) А1 учнів початкової школи й націлила вчителів до творчого підходу під час роботи в класі на основі абетки як відкритої платформи для вивчення української мови.

Оксана Трумко розповіла, як видання «Ключ до України: міста і люди» та «Спіймай Сквороду» можна використати для викладання української мови в школах Німеччини. Адже цього року українська мова є навчальним предметом «Друга іноземна мова» в землі Гессен. Висвітлила структуру посібників, систему дотекстових і післятекстових вправ, завдання для роботи в парах та групах, ідеї для проєктів і мовні ігри тощо. Говорила про роль текстів, розроблених чи адаптованих для читання і слухання, у навчанні української мови, отриманні знань про Україну, її історію та культуру.

Тож ця зустріч стала продовженням співпраці освітян із за кордону та науковців МІОКу.

Сайт МІОКу

Високе мистецтво в Ніжинському виші

Ніжинська вища школа має досягнення не лише на літературному поприщі, за час її активного функціонування сформувалися й вокальні традиції. Переконливим свідченням цього стало науково-популярне видання «Вокальні традиції Ніжинської вищої школи: від Федора Стравінського до Марії Бровченко». Його уклали директорка Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою, членкиня Національної спілки журналістів України Надія Онищенко та заслужена працівниця культури України, доцентка кафедри вокально-хорової майстерності НДУ імені Миколи Гоголя Алла Хоменко, які в 90-х роках ХХ століття відновили практику салонного музикування в Ніжині. У ті часи це був ковток свіжого повітря, для містян це була одна з небагатьох можливостей отримати естетичне задоволення від мистецтва. Учасниками музичного салону були: Валентина Коробка, Валерій Курсон, Світлана Козлова, Ніна Крутько.

Концерт-презентація книги став непересічною подією, зібралися справжні поціновувачі мистецтва. Зокрема захід відвідав ректор НДУ імені М. Гоголя Олександр Григорович Самойленко. Він зауважив, що мистецький напрям є

один із провідних у Ніжинському виші, саме він вирізняє його з-поміж інших навчальних закладів, робить ключовим на Чернігівщині.

«Читаєш цю книгу, знайомишся з історіями видатних особистостей і розумієш, що в цьому закладі панує духовність, аура наповнена високим мистецтвом», – ділиться враженнями Олександр Григорович.

Ведучою заходу була Надія Онищенко, вона ознайомила присутніх зі змістом видання, розповівши про головні віхи розвитку вокального мистецтва на Чернігівщині. Надія Петрівна зазначила, що в ХІХ столітті було засилля всього російського, українська культура зневажалася. Однак вона розвивалася всупереч заборонам, а їх було чимало. Навіть театральні корифеї мали просити дозволу на українськомовну виставу.

Окрім цього, ведуча лаконічно розповіла про культурних діячів, зокрема вокалістів, життєвий і творчий шлях яких пов'язаний із Ніжином. Про Федора Стравінського, який навчався в Ніжинському виші та починав кар'єру в Києві, але виїхав з України. Проте він часто акцентував на своєму українському походженні. Натомість Федір Проценко, який проживав у Ніжині, намагався

створити в провінційному місті культурне середовище, організував щось на зразок музичних салонів. На таких заходах переважно звучали камерні твори. Своєю чергою заслужена артистка України, викладачка Ніжинського вишу Марія Бровченко виховала цілу плеяду потужних вокалістів. Однією з причин такого успіху було її переконання, що педагог-вокаліст повинен бути не тільки практиком-музикантом, але й тонким психологом. Через творчі долі таких персоналій ми маємо змогу перейняти частинку їхнього безцінного досвіду, тож ознайомлюємося з іншими непересічними особистостями на сторінках видання.

Програма заходу була досить насиченою. Виконавцями стали викладачі та студенти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: Валерій Курсон, Ярослав Йотка, Дмитро Бутрей, Тетяна Ступак, Максим Коваль, Вячеслав Кланюк, Світлана Сукачова, Антон Катренко, Анастасія Люлько, Олена Нестеренко. Акомпанували Галина Брюзгіна та Ліна Чмелик. Прозвучали композиції В. Моцарта, А. Страдella, С. Гастальдона, Е. Тальяферрі.

Окремо треба відзначити майстерне та душевне виконання українських композицій. Це були народні пісні «Місяць на небі», «Ой, під вишнею, під черешнею», «Хусточка моя» та авторські «Коло річки, коло броду» (М. Колесса), «Ой ти, дівчино, з горіха зерна» (А. Кос-Анатольський).

Також присутні мали змогу насолодитися аріями з опер «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Вій» М. Вериківського, «Чудасія та й годі» Г. Жуковського.

Проблема збереження та відродження культурно-просвітницьких традицій стає особливо актуальною в умовах війни. Тож працюймо невпинно кожен на своєму поприщі заради збереження унікального українського етнокоду.

Дарія БОБРИК

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення №1180 від 11.04.2024 р.
ідентифікатор медіа: R30-03788
Р/р 31253365108946 НДУ ім. М. Гоголя
код 02125668 ДКСУ м. Київ
МФО 820172
(благодійний внесок на розвиток Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Онищенко Н. П., редакторка,
Плотніков Є. О., канд. пед. наук, доц.,
Михед П. В., докт. філол. наук, проф.,
Самойленко Г. В., докт. філол. наук, проф.
Макет, верстка та коректура – Бобрик Д. М.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою, кімната 210
вул. Графська, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
diaspora@ndu.edu.ua
<http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/tsentr-gumanitarnoji-spiivpratsi-z-ukrajinskoyu-diasporoyu/vidannya-ukrajinskij-dim>